

Chương trình Giáo dục công dân với công tác giáo dục cải tạo phạm nhân

Nguyễn Thị Việt Hà

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
52 Liễu Giai, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam
Email: hanv1973@yahoo.com

TÓM TẮT: Giáo dục cải tạo phạm nhân là một công việc vô cùng khó khăn và phức tạp. Để giúp phạm nhân trở lại làm người lương thiện, có ích cho xã hội cần phải thực hiện nhiều biện pháp, trong đó giáo dục là một biện pháp quan trọng. Giáo dục tác động đến nhận thức, giúp cho phạm nhân nhận ra được những sai lầm của bản thân, nhận thức được chân giá trị, từ đó làm thay đổi thái độ và hành vi của phạm nhân. Công tác giáo dục cải tạo phạm nhân muốn đạt được hiệu quả cần phải có một Chương trình Giáo dục công dân dành cho phạm nhân. Bài viết cung cấp cho độc giả về: tầm quan trọng của Chương trình Giáo dục công dân, đặc điểm tâm lý phạm nhân. Trên cơ sở đó, xác định mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức và đánh giá kết quả giáo dục công dân, những yêu cầu của cán bộ làm công tác giáo dục khi dạy học môn Giáo dục công dân, những khó khăn và biện pháp khắc phục khi triển khai Chương trình Giáo dục công dân dành cho phạm nhân.

TỪ KHÓA: Chương trình; giáo dục công dân; phạm nhân.

→ Nhận bài 05/4/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 19/4/2020 → Duyệt đăng 15/5/2020.

1. Đặt vấn đề

Phạm nhân là những con người có hành vi vi phạm pháp luật, đi ngược lại với các chuẩn mực đạo đức xã hội, truyền thống văn hóa của dân tộc, đi ngược lại lợi ích của đất nước và nhân dân. Giáo dục (GD) cải tạo phạm nhân là một quá trình khó khăn, phức tạp, đó là quá trình “GD lại”. Mục đích chính của công tác GD cải tạo phạm nhân là làm chuyển biến nhận thức và tư tưởng của phạm nhân giúp họ tự giác nhận thức được tội lỗi của bản thân để yên tâm cải tạo trở thành công dân lương thiện có ích cho xã hội. Để đáp ứng yêu cầu công tác GD cải tạo phạm nhân trong các trại giam, trại tạm giam, Tổng Cục Cảnh sát thi hành án hình sự và hỗ trợ tư pháp (Tổng Cục VIII), nay là Cục Cảnh sát quản lý trại giam, cơ sở GD bắt buộc, trường giáo dưỡng (Cục C10), Bộ Công an đã phối hợp với Viện Khoa học GD Việt Nam, Bộ GD và Đào tạo (GD&ĐT) nghiên cứu, biên soạn chương trình GD công dân (GDCD) dành cho phạm nhân.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tầm quan trọng của Chương trình Giáo dục công dân cho phạm nhân

Chương trình GDCD trong các trại giam, trại tạm giam được xây dựng dựa trên các môn khoa học cơ bản như: Đạo đức học, Luật học, Xã hội học và một số đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, của Nhà nước Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Chương trình GDCD giữ vai trò chủ chốt trong việc GD ý thức và hành vi của người công dân nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam cho phạm nhân đang chấp hành hình phạt tù tại các trại giam, trại tạm giam, góp phần hình thành và phát

triển ở họ các giá trị đạo đức, pháp luật và lối sống của con người Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

Chương trình GDCD có vai trò quan trọng trong việc phát triển tâm lực - một thành tố cơ bản của nhân cách, nội lực của sự phát triển nhân cách con người nói chung và phạm nhân nói riêng. Chương trình GDCD không những trang bị cho phạm nhân những kiến thức phổ thông, cơ bản, phù hợp với đặc điểm, hoàn cảnh của họ về các giá trị đạo đức, pháp luật, lối sống mà còn hình thành và phát triển ở họ những tình cảm, niềm tin, những hành vi và thói quen phù hợp với những giá trị đã học; giúp cho họ có sự thống nhất giữa ý thức và hành vi. Do vậy, chương trình này góp phần quan trọng trong việc định hướng cho phạm nhân biết nhìn nhận lại những lỗi lầm của bản thân trong quá khứ, vượt qua mặc cảm, tự ti, sửa chữa sai lầm để nhanh chóng hoàn lương, trở về hòa nhập với gia đình và xã hội, trở thành thành viên tốt trong gia đình, công dân tốt của xã hội.

2.2. Đặc điểm tâm lý phạm nhân

Đặc điểm tâm lý của phạm nhân trong các trại giam, trại tạm giam rất đa dạng, phức tạp, chịu ảnh hưởng của nhiều yếu tố: gia đình, bạn bè, nghề nghiệp, địa vị xã hội trước đây, học vấn, văn hóa, tôn giáo, tín ngưỡng, lứa tuổi, môi trường sống, môi trường làm việc, mức án phạt, loại tội phạm,... Tuy nhiên, ngoài những đặc điểm chung thường thấy ở phạm nhân như: tham lam, ích kỷ, vụ lợi, tự do trong sinh hoạt,... dựa trên đặc điểm tâm lý, có thể chia phạm nhân ra thành ba loại chủ yếu sau:

Loại thứ nhất: Những phạm nhân biết nhận ra lỗi lầm của mình, ăn năn, hối lỗi, mong muốn cải tạo tốt để sớm

được trở về với gia đình cộng đồng, muốn hoàn lương, làm lại cuộc đời. Do vậy, những phạm nhân này thường chấp hành tốt nội quy, học tập, lao động chăm chỉ, rất tích cực tham gia vào các hoạt động của trại.

Loại thứ hai: Những phạm nhân mang tâm lí mặc cảm, tự ti, coi vào trại giam là cuộc đời đã chấm hết, không có hi vọng làm lại cuộc đời, không tin vào tương lai cuộc sống. Họ sống khép kín, buồn bã, chán nản, hoài nghi với tất cả những gì đang diễn ra, không niềm tin, không hi vọng song đồng thời có thể bùng nổ, phản ứng dữ dội, làm bất cứ việc gì khi có người chạm đến nỗi đau của họ.

Loại thứ ba: Những phạm nhân ngoan cố, lì lợm, liều lĩnh, bất cần, luôn thích gây gổ, luôn tìm cách bắt phạm nhân khác phải phục tùng mình, luôn tìm cách chống đối ngầm các quy định của trại giam, trại tạm giam, lười lao động và học tập, luôn tìm cơ để trốn tránh học tập.

Trong quá trình dạy học GDCD, các cán bộ GD (CBGD) cần chú ý đến các đặc điểm tâm lí trên của phạm nhân để có cách ứng xử, tổ chức dạy học phù hợp.

2.3. Mục tiêu Giáo dục công dân cho phạm nhân

Dựa trên yêu cầu về GD, cải tạo phạm nhân, đặc điểm tâm lí phạm nhân,... mục tiêu GDCD cho phạm nhân được xác định như sau:

a. Về kiến thức

Phạm nhân hiểu được: Các chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước ta đối với phạm nhân trong các trại giam, trại tạm giam và ý nghĩa nhân văn, nhân đạo của các chủ trương, đường lối, chính sách đó; Các quyền và nghĩa vụ của công dân; Một số giá trị đạo đức cơ bản của người công dân Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

b. Về kĩ năng

Phạm nhân có khả năng: 1/ Phân tích, đánh giá, phân biệt được các hành vi, việc làm phù hợp và không phù hợp với các chuẩn mực, giá trị đã học; 2/ Có các kĩ năng sống cơ bản, cần thiết để có thể vượt qua được những khó khăn, mặc cảm, định kiến, sửa chữa lỗi lầm, hoàn lương, hòa nhập với gia đình và cộng đồng.

c. Về thái độ

Phạm nhân có thái độ: Tin tưởng vào các chủ trương, đường lối của Đảng; Chính sách và pháp luật của Nhà nước; Quyết tâm cải tạo tốt, vươn lên làm lại cuộc đời; Đồng tình, ủng hộ các hành vi, việc làm đúng; Phản đối hành vi, việc làm vi phạm chính sách, pháp luật của nhà nước; Đi ngược lại các chuẩn mực đạo đức xã hội.

2.4. Nội dung Chương trình Giáo dục công dân

Nội dung Chương trình môn GDCD dành cho phạm nhân được cấu trúc thành 3 giai đoạn, đó là: 1/ Giai đoạn mới vào trại; 2/ Giai đoạn trong quá trình ở trại; 3/ Giai đoạn sắp ra trại. Mỗi giai đoạn học tập được cấu trúc thành 3 chủ đề như sau:

Chủ đề 1 - GD đạo đức: Nội dung chủ đề GD đạo đức bao gồm 14 bài (02 bài dành cho số phạm nhân mới đến trại giam, 09 bài dành cho số phạm nhân đang chấp hành hình phạt tù, 03 bài dành cho số phạm nhân sắp chấp hành xong hình phạt tù), đề cập đến các chuẩn mực đạo đức xã hội trong các mối quan hệ với bản thân, với người khác, với công việc và với cộng đồng.

Chủ đề 2 - GD pháp luật: Nội dung chủ đề GD pháp luật bao gồm 20 bài (04 bài dành cho số phạm nhân mới đến trại giam, 12 bài dành cho số phạm nhân đang chấp hành hình phạt tù, 04 bài dành cho số phạm nhân sắp chấp hành xong hình phạt tù), đề cập đến nội dung cơ bản của các chính sách, pháp luật Việt Nam và một số quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân có liên quan đến phạm nhân.

Chủ đề 3 - GD kĩ năng sống: Nội dung chủ đề GD kĩ năng sống bao gồm 13 bài (03 bài dành cho số phạm nhân mới đến trại giam, 08 bài dành cho số phạm nhân đang chấp hành hình phạt tù, 02 bài dành cho số phạm nhân sắp chấp hành xong hình phạt tù), đề cập đến các kĩ năng sống cơ bản, cần thiết đối với phạm nhân.

Mỗi chủ đề lại chia thành nhiều loại bài cho phù hợp với tính chất, đặc điểm của phạm nhân, loại tội phạm và thời gian ra, vào trại giam. Cụ thể, có các loại bài sau: Loại bài bắt buộc đối với những phạm nhân mới đến trại giam; Loại bài bắt buộc đối với những phạm nhân đang chấp hành hình phạt tù; Loại bài bắt buộc đối với phạm nhân sắp chấp hành xong hình phạt tù ra trại; Loại bài linh hoạt, tự chọn (Riêng chủ đề GD kĩ năng sống không có loại bài linh hoạt, tự chọn). Ví dụ:

- Đối với phạm nhân nữ, ngoài các bài bắt buộc sẽ được học thêm các bài: Một số phẩm chất đạo đức của phụ nữ Việt Nam (Chủ đề GD đạo đức), Quyền phụ nữ (Chủ đề GD pháp luật);

- Đối với phạm nhân chưa thành niên, ngoài các bài bắt buộc sẽ được học thêm các bài: Tình bạn, tình yêu (Chủ đề GD đạo đức), Quyền trẻ em (Chủ đề GD pháp luật)...

- Đối với phạm nhân phạm tội tham nhũng, ngoài các bài bắt buộc sẽ được học thêm bài: Sống liêm khiết (Chủ đề đạo đức);

- Đối với phạm nhân phạm tội hoạt động gây chia rẽ khối đại đoàn kết các dân tộc Việt Nam sẽ phải học thêm bài: Pháp luật và chính sách của Nhà nước về tôn giáo, đại đoàn kết dân tộc;

- Đối với phạm nhân sống ở các vùng sông nước sẽ phải học thêm bài: Luật Giao thông đường thủy nội địa...

Nội dung Chương trình GDCD gắn bó chặt chẽ với cuộc sống thực tiễn của phạm nhân trong các trại giam, trại tạm giam, gắn liền với các sự kiện trong đời sống đạo đức, pháp luật của đất nước. Nội dung cụ thể (xem Bảng 1):

Bảng 1: Nội dung Chương trình

Giai đoạn	Chủ đề	Tên bài	
Mới vào trại	GD đạo đức	Bài 1: Hối hận và hướng thiện	
		Bài 2: Tự trọng và tôn trọng người khác	
	GD pháp luật	Bài 3: Chính sách của Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đối với người phạm tội	
		Bài 4: Một số nội dung cơ bản của Pháp lệnh thi hành án phạt tù và Quy chế trại giam	
		Bài 5: Tôn trọng Nội quy trại giam	
		Bài 6: Quyền và nghĩa vụ của phạm nhân	
	GD kĩ năng sống (KNS)	Bài 7: Kĩ năng giao tiếp	
		Bài 8: Kĩ năng tự nhận thức	
		Bài 9: Kĩ năng xác định giá trị	
Trong quá trình ở trại	GD đạo đức	Phần bắt buộc	
		Bài 10: Nhân ái, khoan dung	
		Bài 11: Trung thực	
		Bài 12: Có trách nhiệm trong cuộc sống	
		Bài 13: Cần cù lao động	
		Bài 14: Giản dị, tiết kiệm	
		Phần tự chọn, linh hoạt	
		Bài 15: Sống liêm khiết	
		Bài 16: Lòng yêu nước	
		Bài 17: Tình bạn, tình yêu	
		Bài 18: Một số phẩm chất đạo đức của người phụ nữ Việt Nam	
		GD pháp luật	Phần bắt buộc
			Bài 19: Một số nội dung cơ bản của Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam
			Bài 20: Quyền được bảo hộ về tính mạng, sức khỏe, danh dự, nhân phẩm
			Bài 21: Quyền sở hữu tài sản và nghĩa vụ tôn trọng, bảo vệ tài sản của công dân, của Nhà nước và lợi ích công cộng
			Bài 22: Nghĩa vụ công dân trong việc bảo vệ môi trường
			Bài 23: Phòng, chống tệ nạn xã hội
			Bài 24: Phòng, chống HIV/AIDS và các bệnh truyền nhiễm
	Bài 25: Một số nội dung cơ bản của Bộ luật Hình sự và Bộ luật Tố tụng hình sự		
	Bài 26: Một số nội dung cơ bản của Luật Đặc xá		
	Phần tự chọn, linh hoạt		
	Bài 27: Một số nội dung cơ bản của Luật Giao thông đường thủy nội địa		
	Bài 28: Chính sách pháp luật của Nhà nước về tôn giáo, đại đoàn kết dân tộc		
	Bài 29: Quyền trẻ em		
	Bài 30: Quyền phụ nữ		
	GD KNS		Bài 31: Kĩ năng ra quyết định và giải quyết vấn đề
			Bài 32: Kĩ năng kiên định
			Bài 33: Kĩ năng giải quyết mâu thuẫn
			Bài 34: Kĩ năng ứng phó với căng thẳng
		Bài 35: Kĩ năng tự bảo vệ	
		Bài 36: Kĩ năng tìm kiếm sự hỗ trợ, giúp đỡ	

Giai đoạn	Chủ đề	Tên bài
		Bài 37: Kỹ năng hợp tác
		Bài 38: Kỹ năng đặt mục tiêu
Sắp ra trại	GD đạo đức	Bài 39: Nghị lực
		Bài 40: Hoà nhập cộng đồng
		Bài 41: Lập nghiệp
	GD pháp luật	Bài 42: Giữ gìn trật tự an toàn xã hội
		Bài 43: Giữ gìn trật tự an toàn giao thông đường bộ
		Bài 44: Một số nội dung cơ bản của Luật cư trú
		Bài 45: Quyền và nghĩa vụ công dân trong hôn nhân gia đình
	GD KNS	Bài 46: Kỹ năng tìm kiếm việc làm
		Bài 47: Kỹ năng hòa nhập cộng đồng

2.5. Phương pháp, hình thức dạy học Giáo dục công dân

Phương pháp và hình thức dạy học GDCD rất phong phú, đa dạng, bao gồm cả các phương pháp hiện đại (như: thảo luận nhóm, đóng vai, giải quyết vấn đề, nghiên cứu trường hợp điển hình, trò chơi, dự án, động não,...) và các phương pháp truyền thống (thuyết trình, đàm thoại, kể chuyện, nêu gương,...), bao gồm cả hình thức dạy học theo lớp, theo nhóm nhỏ và cá nhân, hình thức dạy học ở trên hội trường, ở đội (tổ). Mỗi phương pháp dạy học đều có mặt tích cực và hạn chế riêng, phù hợp với từng loại bài và đòi hỏi những điều kiện thực hiện riêng. Vì vậy, CBGD không nên phủ định hoặc quá lạm dụng một phương pháp dạy học nào. Điều quan trọng là cần căn cứ vào nội dung, tính chất từng bài, căn cứ vào trình độ nhận thức của học viên và năng lực, sở trường của bản thân, căn cứ vào điều kiện, hoàn cảnh cụ thể của trại giam, trại tạm giam mà lựa chọn và sử dụng phối hợp các phương pháp dạy học một cách hợp lý.

Trong điều kiện các trại giam, trại tạm giam hiện nay, chưa thể tổ chức cho phạm nhân học GDCD theo các lớp nhỏ. Vì vậy, việc dạy học GDCD sẽ được tiến hành theo hai hình thức sau: 1/ Cán bộ GD dạy học trên hội trường, với phương pháp dạy học chủ yếu là thuyết trình kết hợp với đàm thoại, động não; 2/ Tổ chức cho phạm nhân làm bài tập cá nhân và thảo luận nhóm ở đội (tổ), dưới sự điều khiển của đội trưởng;

Tuy nhiên, trong tương lai, khi các điều kiện về cán bộ GD, về cơ sở vật chất đã được đảm bảo, chúng ta cần vận dụng kết hợp nhiều phương pháp dạy học để việc dạy học môn GD công dân có hiệu quả hơn.

2.6. Đánh giá kết quả học tập

Đánh giá kết quả học tập môn GDCD của phạm nhân trong các trại giam, trại tạm giam phải đảm bảo các yêu cầu sau:

- Phải đánh giá toàn diện về các mặt: kiến thức, thái độ, kỹ năng và hành vi của phạm nhân;

- Việc đánh giá phải công bằng, công khai, khách quan, chính xác, có tác dụng động viên, khuyến khích phạm nhân học tập và rèn luyện tích cực;

- Phải kết hợp giữa đánh giá thường xuyên với đánh giá định kì, kết hợp giữa kiểm tra miệng, kiểm tra viết với quan sát phạm nhân tham gia các hoạt động học tập, quan sát thực hành bài học trong thực tế và nghiên cứu sản phẩm học tập của phạm nhân (bài tập, bài thu hoạch, báo cáo kết quả thảo luận nhóm,...);

- Phải kết hợp giữa đánh giá của cán bộ GD với đánh giá của đội trưởng, đánh giá của tập thể phạm nhân và tự đánh giá của phạm nhân.

2.7. Yêu cầu đối với cán bộ giáo dục khi dạy học môn Giáo dục công dân

Để dạy học môn GDCD đạt hiệu quả, CBGD cần:

- Gương mẫu thực hiện các chuẩn mực đạo đức, pháp luật và lối sống, là tấm gương cho phạm nhân noi theo.

- Thiết kế, tổ chức, hướng dẫn phạm nhân thực hiện các hoạt động học tập với các hình thức đa dạng, phong phú, sáng tạo, phù hợp với đặc trưng bài học, với đặc điểm và trình độ phạm nhân, với điều kiện cụ thể của trại giam, trại tạm giam.

- Tôn trọng phạm nhân, luôn chú ý động viên, khuyến khích, tạo cơ hội và điều kiện cho họ được tham gia một cách tích cực, chủ động, sáng tạo vào quá trình khám phá và lĩnh hội nội dung bài học; Chú ý khai thác vốn kiến thức, kinh nghiệm, kỹ năng đã có của người học; Bồi dưỡng hứng thú, nhu cầu hành động và thái độ tự tin trong học tập cho họ; Giúp họ phát huy những điểm tích cực, tiềm năng của bản thân.

- Thiết kế và hướng dẫn phạm nhân vận dụng kiến thức đã học vào giải quyết các vấn đề thực tiễn của bản thân, gia đình, cộng đồng.

- Sử dụng các phương pháp và hình thức tổ chức dạy học một cách hợp lý, hiệu quả, linh hoạt, phù hợp với đặc trưng của môn GD công dân với nội dung, tính chất của

bài học, đặc điểm và trình độ phạm nhân, thời lượng dạy học và các điều kiện dạy học cụ thể của trại giam, trại tạm giam.

2.8. Thực tiễn triển khai Chương trình Giáo dục công dân cho phạm nhân

2.8.1 Những khó khăn khi triển khai chương trình

Quá trình triển khai Chương trình GDCD cho phạm nhân gặp phải một số khó khăn sau đây:

- Về đặc điểm đối tượng: Đối tượng phạm nhân trong trại giam rất đa dạng về trình độ (từ mù chữ cho đến trình độ tiến sĩ); Đa dạng về thời gian ra vào trại, thời gian chấp hành án; Đa dạng về hành vi phạm tội; Đa dạng về lứa tuổi, giới tính, dân tộc, tôn giáo, thái độ chính trị;...

- Về đội ngũ cán bộ làm công tác GD trong trại giam phần lớn là các cán bộ, chiến sĩ chưa được đào tạo nghiệp vụ sư phạm nên gặp nhiều khó khăn trong công tác tổ chức dạy học.

- Về điều kiện tổ chức dạy học trong trại giam còn nhiều hạn chế. Các trại giam, trại tạm giam chưa có điều kiện xây dựng phòng học cho phạm nhân, vì vậy, việc học tập chủ yếu diễn ra trên hội trường lớn. Các phương tiện và thiết bị dạy học hầu như chưa được trang bị.

2.8.2. Biện pháp khắc phục

a. Cấu trúc lại Chương trình

Chương trình GDCD cho phạm nhân ban đầu chỉ cấu trúc theo các chủ đề (GD đạo đức, GD pháp luật và GD kĩ năng sống) chứ chưa chia thành các giai đoạn học tập. Vì vậy, để phù hợp hơn với đối tượng, chương trình đã được chỉnh sửa như đã trình bày ở trên: Cấu trúc theo các giai đoạn, mỗi giai đoạn đều có ba chủ đề để đáp ứng với thời gian ra vào trại không đồng nhất của phạm nhân; Xây dựng chương trình linh hoạt, có phần bắt buộc và phần tự chọn để phù hợp với một số đối tượng phạm nhân.

b. Tập huấn cho CBGD

Các cán bộ làm công tác GD trong trại giam, trại tạm giam hầu hết chưa được đào tạo về nghiệp vụ sư phạm nên gặp rất nhiều khó khăn trong việc giảng dạy. Do đó, để thực hiện được chương trình GDCD cho phạm nhân, Tổng Cục VIII đã phối hợp với Viện Khoa học GD Việt Nam biên soạn tài liệu tập huấn và tổ chức nhiều khóa tập huấn cho CBGD. Các khóa tập huấn được tổ chức ở cả hai miền Nam - Bắc. Nội dung tập huấn tập trung vào các vấn đề như: mục tiêu, nội dung chương trình GDCD, phương pháp dạy học và đánh giá kết quả học tập môn GDCD. Đặc biệt, trong khóa tập huấn, các CBGD được thực hành giảng dạy, được góp ý, rút kinh nghiệm về nội dung, phương pháp dạy học và các kĩ năng sư phạm. Thông qua các khóa tập huấn, hầu hết các CBGD đã nắm vững mục tiêu, nội dung, phương pháp dạy học và đánh giá kết quả học tập môn GDCD.

c. Hỗ trợ kĩ thuật

Bên cạnh việc tập huấn cho CBGD, Tổng Cục VIII còn phối hợp với Viện Viện Khoa học GD Việt Nam hỗ trợ kĩ thuật trực tiếp cho CBGD ở một số trại giam. Các chuyến đi hỗ trợ kĩ thuật giúp cho CBGD nâng cao năng lực giảng dạy, đồng thời cũng giúp cho nhóm tác giả nắm bắt được thực tiễn triển khai chương trình GDCD trong các trại giam, trại tạm giam, từ đó có sự hỗ trợ kịp thời cho các trại trong việc thực hiện chương trình.

2.8.3. Đánh giá thử nghiệm

Chương trình GDCD lần đầu tiên được biên soạn và triển khai ở các trại giam, trại tạm giam. Vì thế, sau một năm triển khai chương trình, Tổng Cục VIII phối hợp với Viện Khoa học GD Việt Nam khảo sát, đánh giá mức độ phù hợp và tính khả thi của chương trình. Kết quả khảo sát bước đầu cho thấy như sau:

- *Về nội dung Chương trình:* Tương đối phù hợp với đối tượng phạm nhân.

- *Về điều kiện dạy học:* Nhìn chung, còn thiếu thốn nhiều. Các trại giam, trại tạm giam chưa có điều kiện xây dựng phòng học cho phạm nhân. Vì vậy, việc học tập chủ yếu diễn ra trên hội trường lớn. Các phương tiện và thiết bị dạy học hầu như chưa được trang bị.

- *Về phương pháp dạy học:* Chủ yếu sử dụng phương pháp thuyết trình kết hợp với đàm thoại, vấn đáp. Các phương pháp, phương tiện dạy học hiện đại chưa được áp dụng nhiều trong dạy học một phần do năng lực của CBGD (chưa được đào tạo nghiệp vụ sư phạm), một phần do các điều kiện dạy học trong trại giam chưa được đáp ứng đầy đủ.

- *Về đánh giá kết quả học tập của phạm nhân:* Việc đánh giá kết quả học tập môn GDCD của phạm nhân chủ yếu thông qua bài viết thu hoạch cuối khoá, các hình thức đánh giá khác ít được áp dụng.

Kết quả thực hiện chương trình ban đầu còn chưa được như mong đợi. Tuy nhiên, các cán bộ làm công tác GD và quản giáo trong các trại giam, trại tạm giam đánh giá cao chương trình GDCD cho phạm nhân vì đây là lần đầu tiên các trại giam, trại tạm giam có một chương trình để GD cho phạm nhân, giúp những người lầm đường lạc lối cải tạo trở thành những người lương thiện, có ích cho xã hội.

3. Kết luận

Chương trình GDCD cho phạm nhân là một yếu tố góp phần quan trọng trong việc GD, cải tạo phạm nhân trở thành những con người lương thiện. Để chương trình đạt hiệu quả cao cần có sự tiếp tục phối hợp giữa Cục C10 - Bộ Công an với Viện Khoa học GD Việt Nam trong việc nghiên cứu, phát triển chương trình cho phù hợp hơn nữa với từng đối tượng phạm nhân; Cần đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ làm công tác GD; Cải thiện các điều kiện cơ sở vật chất và trang bị các phương tiện dạy học hiện đại cho các trại giam, trại tạm giam.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Công an - Tổng cục Cảnh sát thi hành án hình sự và hỗ trợ tư pháp - Bộ Giáo dục và Đào tạo - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, (2010), *Giáo dục công dân*, Tài liệu dành cho học viên - tập 1, tài liệu lưu hành nội bộ.
- [2] Bộ Công an - Tổng cục Cảnh sát thi hành án hình sự và hỗ trợ tư pháp - Bộ Giáo dục và Đào tạo - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, (2010), *Giáo dục công dân*, Tài liệu dành cho học viên - tập 2, tài liệu lưu hành nội bộ.
- [3] Bộ Công an - Tổng cục Cảnh sát thi hành án hình sự và hỗ trợ tư pháp - Bộ Giáo dục và Đào tạo - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, *Giáo dục công dân*, Tài liệu dành cho học viên - tập 3, (2010), tài liệu lưu hành nội bộ.
- [4] Bộ Công an - Tổng cục Cảnh sát thi hành án hình sự và hỗ trợ tư pháp - Bộ Giáo dục và Đào tạo - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, (2010), *Giáo dục công dân*, Tài liệu hướng dẫn giáo viên - tập 1, tài liệu lưu hành nội bộ.
- [5] Bộ công an - Tổng cục Cảnh sát thi hành án hình sự và hỗ trợ tư pháp, Bộ Giáo dục và Đào tạo - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, (2010), *Giáo dục công dân*, Tài liệu hướng dẫn giáo viên - tập 2, tài liệu lưu hành nội bộ.
- [6] Bộ công an - Tổng cục Cảnh sát thi hành án hình sự và hỗ trợ tư pháp - Bộ Giáo dục và Đào tạo - Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, (2010), *Giáo dục công dân*, Tài liệu hướng dẫn giáo viên - tập 3, tài liệu lưu hành nội bộ.

CITIZEN EDUCATION CURRICULUM FOR REFORMING PRISONERS

Nguyen Thi Viet Ha

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
52 Lieu Giai, Ba Dinh, Hanoi, Vietnam
Email: hanv1973@yahoo.com

ABSTRACT: *Re-educating offenders is an extremely difficult and complex task. Education is concerned as one of a wide range of necessary measures towards supporting prisoners being honest and helpful people. Education is also an approach that affects the offenders' awareness and helps to realize their mistakes and their true values; and hence their attitude and behavior would be changed. Education towards reforming prisoners will be not achieve its effectiveness without a citizen education curriculum which especially developed for them. This article provides some of essential issues, including: the importance of the Citizen Education Curriculum and psychological characteristics of offenders. Based on the contents mentioned above, the objectives, contents, methods, forms and evaluation of the citizen education results; the requirements to educational staffs when teaching citizens education; as well as the difficulties and solutions for implementing the citizen education curriculum for prisoners will be identified.*

KEYWORDS: Curriculum; citizen education; prisoners.